

ՀՀ ԿԳՄՍ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՍԻՍԻԱՆԻ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑՉԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ «Սովորողների մեջ ինքնուրույնություն,
նախաձեռնություն և ստեղծագործական ունակության
զարգացում

Ֆիզիկոլոլտոլրայի դասին »

ԱՌԱՐԿԱ՝ Ֆիզիկոլոլտոլրա

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Արտակ Ռոլբենի Ստեփանյան

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ՝ ԴԱՐԲԱՍԻ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑ

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ Գ. Գևորգյան

2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Բովանդակություն	1
Ն ե ղ ա ծ ու թ յ ու ն	2
Ի ն ք ն ու ղ ու յ ն ու թ յ ու ն	4
Ստեղծագործական ունակություններ	7
Գործնական համատեքստ	9
Եզրակացություն	14
Օգտագործված գրականություն	15

Ն Ե Ր Ա Շ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Ֆիզիկական կրթությունը արդի ժամանակաշրջանում դարձել է ավելի ակտուալ և

աշակերտների մոտ ինքնուրույնության ձևավորման գործընթացում այն կարծես առաջին

տեղում է ,քանի որ աշակերտները հայտնվելով սպորտհրապարակում դառնում են

կարծես անկախ , ինքնուրույն ու սեփական և թիմային գործողություններում

նախաձեռնող սուբյեկտ, ով միաժամանակ և կարող է լինել թելադրող ,և միաժամանակ

կատարող ` կախված ստեղծված խաղային իրավիճակից: Ստեղծված իրավիճակում

հաճախ աշակերտը պետք է լինի ավելի նախաձեռնող և ինքնուրույն ,քանի ,որ

ֆիզկուլտուրան սերտ կապված է ռազմագիտության հետ ,իսկ մեր հայրենիքին

անհրաժեշտ են ֆիզիկապես պատրաստված ,ինքնուրույն և արտակարգ

իրավիճակներում կողմնորոշվող աշակերտներ և ապագայում արդեն հասարակության

լիարժեք անդամներ:

Ժամանակակից կրթական համակարգի կարևոր խնդիրներից և արժեքային կողմնորոշիչներից մեկն է աշակերտների մեջ ինքնուրույնության և ստղծագործական ունակությունների ձևավորումն ու զարգացումը: Այս որակները օգնում են անձին հետագայում ինքնադրստորվել կյանքի բոլոր բնագավառներում: Սովորողները այս որակների շնորհիվ զարգացնում են իրենց ճանաչողական կարողություններն ու հմտությունները:

Դպրոցական տարիքի երեխաների մեջ ինքնուրույնության և

նախաձեռնողականության զարգացումը էապես կախված է մեծերից, հարազատներից և ուսուցիչներից, ովքեր շրջապատում են երեխային:

Ինքնուրույնությունը դասարաններում բավականին մեծ դեր ու նշանակություն ունի:

Մանկավարժների առջև բավականին հստակ պահանջ է դրված, աշակերտների մեջ սերմանել ինքնուրույնությունը, նոր գիտելիքներ ստանալու և դրանք մշակելու

ուևակությունը, ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելու հատկությունը, տարբեր աղբյուրներից ստացված գիտելիքները մշակելու, վերլուծելու և դրանք առանձնահատուկ կերպով կիրառելու ձգտումը:

Կարևոր խնդիր է նաև սովորեցնել երեխաներին ստեղծագործաբար մոտենալ առկա խնդիրներին՝ չվախենալով ուսման մեջ առկա դժվարություններից:

Ինքնուրույնության և ստեղծագործական հմտությունների ձևավորման և զարգացման մեջ հսկայական է ուսուցչի դերը: Երեխաների ինքնուրույնությունը զարգանում է աստիճանաբար, դասից դասս, դասարանից դասարան:

Տվյալ հետազոտական աշխատանքի շրջանակներում ես իմ առջև նպատակ եմ դրել ուսումնասիրել աշակերտների ինքնուրույնության, ստեղծագործականության խթանման գործընթացի առանձնահատկությունները: Այս նպատակի իրացման համար վեր են հանվել և առաջադրվել են հետևյալ կարևոր խնդիրներ.

- Ուսումնասիրել ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման հիմնական մանկավարժական միջոցները
- Պարզել, թե ինչպես են ազդում ստեղծագործական խաղերը աշակերտների ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման վրա:
- Առանձնացնել այն խնդիրները և դժվարությունները, որոնք առաջանում են աշակերտների ինքնուրույնության խթանման գործում:
- Առաջարկել ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման ժամանակակից միջոցներ և եղանակներ:

Այսպիսով, հավելենք, որ դարոցում՝ աշակերտների ինքնուրույնության խթանման առաջնային նպատակն է աշակերտի անձի և նրա ստեղծագործական ընդունակությունների զարգացումը: Այս նպատակի իրացմանն անհրաժեշտ է մոտենալ քայլ առ քայլ, կիրառելով տարբեր մանկավարժական միջոցներ, ուսուցման մեթոդներ և այլն:

Ի Ն Ք Ն ՈՒ Ր ՈՒ Յ Ն ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Դպրոցական տարիքը, մանկավարժների և հոգեբանների կարծիքով, առավել կարևոր է երեխաների մեջ տարբեր որակների և հատկությունների զարգացման համար, որոնց օգնությամբ նրանք կկարողանան դրսևորել հետագա կյանքում, կենսագործունեության տարբեր ոլորտներում: Այդպիսի որակներից են ստեղծագործական ակտիվությունը, ինքնուրույնությունը, վստահությունը, պատասխանատվության զգացումը, համառությունը և այլն: Երեխայի կայացման կարևոր ուղղություններից է ինքնուրույնության զարգացումը, որը մեծապես որոշում է երեխայի հաջող գործունեությունը հետագա կյանքում:

Ինքնուրույնությունը ձևավորվում է աստիճանաբար՝ երեխայի յուրաքանչյուր տարիքային փուլում, ընդ որում յուրաքանչյուր տարիքում այն ունի տարբեր հատկություններ և դրսևորման ձևեր: Մինևույն ժամանակ, յուրաքանչյուր տարիքային փուլում անհրաժեշտ է, որպեսզի երեխաների ինքնուրույնության ձգտումը խրախուսվի մեծերի կողմից համապատասխան չափաբաժիններով և ռացիոնալ կերպով՝ զարգացնելով անհրաժեշտ հմտություններ և կարողություններ երեխաների մեջ:

Ինքնուրույնությունը սերտորեն կապված է այնպիսի հոգեբանական հատկանիշի հետ, ինչպիսին է երեխայի կամքը, որի շրջանակներում երեխան գիտակցված կերպով կարգավորում է սեփական վարքը և գործունեությունը: Վերջիններս, իրենց հերթին, դրսևորում են երեխայի կարողության մեջ՝ հաղթահարել դժվարությունները, որոնք հանդիպում են առաջադրված նպատակին հասնելու ճանապարհին:

Դպրոցական տարիքում աշակերտը սովորաբար ունի դրական տրամադրվածություն շրջապատող իրականության հանդեպ, սիրում է խաղալ և երևակայել: Այս տարիքում երեխան, որպես կանոն, արդեն հակված է սեփական կարծիքը ունենալու, սակայ մեծի հեղինակությունը կարող է մեծ ազդեցություն ունենալ այդ կարծիքի ձևավորման և զգարագման վրա: Այս ամենը անմիջականորեն ազդում է երեխայի և շրջակա իրականության միջև փոխազդեցությունների վրա:

Գիտակցելով, որ ինքնուրույնությունը անձի կարևորագույն բաղադրիչներից մեկն է, բազմաթիվ ժամանակակից գիտնականներ ուշադրություն են կենտրոնացրել դրա էության ուսումնասիրության վրա: Իսկապես, ինքնուրույնության դաստիարակման խնդիրը ենթադրում է այդ ֆենոմենի հստակ սահմանում և դրա հատկանիշների առանձնացում:

Այսպես, ըստ Ս. Օժեգովի բառարանի, ինքնուրույն! հասկացությունը ունի մի քանի սահմանումներ¹.

- Անկախ, ազատ
- Անկախ գործողություններ և դատողություններ կատարելու ունակություն
- Մյուսներից առանձնացված
- Ինքնուրույն ուժերով կատարվող գործունեություն՝ առանց կողմնակի օգնության և ուղղորդման
- Կողմնակի ազդեցությունից անկախ

2. Ծինտարը ինքնուրույնության ֆենոմենը սահմանում է , որպես անկախություն, ասանձի ձգտում և ունակություն, գործողություններ կատարել առանց շրջապատող անձանց օգնության²:

¹ <https://slovarozhegova.ru/>

² <https://infourok.ru/pedagogicheskie-usloviya-vospitaniya-samostoyatelnosti-uchaschihsya-v-nachalnoy-shkole-3773403.html>

Դառնալ ինքնուրույն և նախաձեռնող – օբյեկտիվ անհրաժեշտություն է և յուրաքանչյուր երեխայի բնական պահանջ:Սակայն, ինքնուրույն գործելու ունակությունը չի բացառում կողմնակի օգնության հնարավորությունը և, նույնիսկ, ցանկալիությունը:

Ինքնուրույնությունը սահմանվում է ոչ միայն որպես ազատություն արտաքին ազդեցություններից և պարտադրանքներից, այլև որպես ընդունակություն՝ հակազդել արտաքին ազդեցություններին և վերամշակել դրանք սեփական գիտակցության մեջ:

Ըստ մանկավարժական հանրագիտարանային բառարանի ինքնուրույնությունը սահմանվում է որպես անձի առանցքային որակներից մեկը, որն արտահայտվում է կարողության մեջ նպատակներ սահմանել և սեփական ուժերով հասնել դրանց իրականացմանը:

Մինևույն ժամանակ, ինքնուրույնության տակ ենթադրվում է անձի պատասխանատու վերաբերմունքը սեփական արարքների հանդեպ, ընդունակություն ցանկացած իրաիճակում գործել գիտակցված և նախաձեռնողական, կայացնել ոչ ավանդական և ոչ ստանդարտ որոշումներ:

Դ. Էլկոնին դիտարկում է ինքնուրույնությունը, որպես անձի ինտեգրալային հատկություն, որն արտացոլում է անձի կոգնիտիվ և կամային հատկանիշների

միասնություն, ստեղծագործական և ակտիվ վերաբերմունք արտաքին աշխարհի հանդեպ:

Առաջատար հոգեբաններ և մանկավարժներ Վ. Դավիդովի, Գ. Ցուկերմանի և այլոց կարծիքով կրտսեր դպրոցականների ինքնուրույնությունը և նախաձեռնողականությունը դասապրոցեսում առաջին հերթին արտահայտվում է կարողության և ընդունակության մեջ ինքնուրույն մտածել, կողմնորոշվել նոր իրավիճակում, ինքնուրույն տեսնել խնդիրը և դրա լուծման ուղիղները:

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ստեղծագործական ընդունակությունները հարկավոր է զարգացնել երեխաների մոտ սկսած ամենավաղ տարիքից:

գոյություն ունի կարծիք, որ ստեղծագործականությունը անձի բնածին հատկությունն է, որոշ երեխաների մոտ այն առկա է, որոշների մոտ՝ ոչ: Սակայն, բազմաթիվ հոգեբանական և մանկավարժական հետազոտությունների արդյունքում պարզ է դարձել, որ բնածին կարող են լինել միայն ստեղծագործականության հակումները: Որպեսզի դրանք դառնան ստեղծագործական մոտեցումներ և ճկուն միտք, այդ հակումները պետք է մշտապես զարգացնել:

Տվյալ խնդրի շուրջ առկա որոշ գրական աղբյուրների ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ ստեղծագործականության խնդիրը տարբեր կերպ է մեկնաբանվում տարբեր հեղինակների, մասնագետների կողմից: Այսպես օրինակ, Ե. Տունիկը, ով զբաղվել է Է. Տրոնսի գիտական հայացքների խորին ուսումնասիրմամբ, ըստ վերջինիս հիայեցակարգի մեկնաբանում է ստեղծագործականությունը, որպես անձի ընդունակություն, որը մշտապես գտնվում է զարգացման գորշընթացում և կախված է բազմաթիվ ներքին արտաքին պայմաններից, գործոններից³:

Ջեդիսակն առանձնացնում է ստեղծագործականության հետևյալ չափանիշները.

- Մտքի սահունություն
- Մտքի ճկունություն
- Մտքի օրիգինալություն /յուրօրինակություն
- Մտքի մշակվածություն

Ն. Լեյտեսը նշում էր, որ ստեղծագործականությունը հզոր գործոն է հանդիսանում

³ <https://4brain.ru/D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/>

անձի զարգացման գործընթացում, որով բնութագրվում է տվյալ անձի պատրաստակամությունը փոխելու, հրաժարվելու կարծրատիպերից, ազդելու շրջակա իրականության վրա:

Այսպիսով, ստեղծագործականությունը սահմանվում է, որպես անձի ընդունակություն ծնելու նոր գաղափարներ գործունեության այս կամ այն ոլորտում, որոնք կնպաստեն առաջադրված խնդիրների էլ ավելի արդյունավետ լուծմանը: Այս ընդունակությունը կարող է արտահայտվել աձի մտածողության, ընկալման, երևակայության, էմոցիաների, ինչպես նաև իր գործունեության արդյունքների մեջ:

Հայտնի են նաև ստեղծագործականության և ինքնուրույնության որոշ տարիքային առանձնահատկություններ: Այսպես, օրինակ, Ա. Բելլոսովան կարծում է, որ վաղ մանկական տարիքում ստեղծագործականության խթանման վրա մեծապես ազդում են էմոցիաները:

Սակայն ստեղծագործական գործընթացի կարգավորման զգացմունքային, էմոցիոնալ հիմքի առկայությունը դեռևս չի սպառում այս ֆենոմենի զարգացման մեխանիզմը երեխաների մոտ: Գոյություն ունեն նոր գաղափարների ստեղծման նաև այլ տեխնոլոգիաներ: Օրինակ, զարգացնող ուսումնառության հայեցակարգում ստեղծագործականգործընթացը կապվում է տեսկան մտածողության հետ:

Դպրոցում աշակերտների ստեղծագործականության խթանման գործու կարևոր նախապայման է մանկավարժի ներազդեցությունը նրանց մտածողության գործընթացի վրա:

Այսպիսով, ստեղծագործականությունը աշակերտի ներքին ակտիվությունն է, որը կապված է նրա հետաքրքրությունների, բնավորության և անձի առանձնահատկությունների, մտածողության առանձնահատկությունների հետ:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍ

Դպրոցում ուսուցչի աշխատաանքի և աշակերտների ուսումնական հաջողությունների արդյունքները չափվում են ձեռք բերված գիտելիքներով,

կարողություններով ու հմտություններով: Արդի ժամանակաշրջանում, երբ կյանքն օրեցօր առաջընթաց է ապրում, դպրոցի կարևորագույն խնդիրներից են դառնում աշակերտների կրեատիվության, նրանց ստեղծագործական մտածողության, ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու կարողությունների ձևավորումն ու զարգացումը⁴:

Դիտարկենք, որտեղ և ինչպես է առավել լիարժեք կերպով արտահայտվում և զարգանում դպրոցականների ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը՝ հիմնվելով հետազոտողի մանկավարժական փորձի և համապատասխան գործունեության ընթացքում արված եզրակացությունների վրա:

Ուսումնական գործընթացում դպրոցականի ինքնուրույնությանը, ստեղծագործականությանը և նախաձեռնողականությանը նպաստելու համար անհրաժեշտ է երեխային հնարավորություն տալ ինքնուրույն մտածել և արտայատել սեփական տեսակետը այս կամ այն հարցի շուրջ:

Ուսուցիչները նաև պետք է ձգտեն որպեսզի աշակերտը ինքնուրույն կատարի ուսումնական առաջադրանքները, առանց կողմնակի օգնության: Մեծ նշանակություն ունեն ինքնուրույն աշխատանքները և ստեղծագործական առաջադրանքները ուսումնական պրոցեսում: Ընդ որում, դրանց պարագայում օգնության աստիճանը կարող է կախված լինել կոնկրետ երեխայի առաջադիմությունից: Այսպես, օրինակ, մեկ աշակերտին գուլ հարվածելու համար բավական է միայն տեսնել հակառակորդի դարպասը, մյուսին անհրաժեշտ է զգալ գուլային իրավիճակը, իսկ երրերդ աշակերտին անհրաժեշտ է կազմել իրավիճակին համապատասխան հաջորդական պլան:

Դպրոցականների ինքնուրույնության զարգացմանը նպաստում է նաև արտադպրոցական սպորտլանդիաների կազմակերպումը, որոնց պարագայում դպրոցականներըն ինքնուրույն են կառավարում իրավիճակը, իսկ դասերի ժամանակ կամ արտադասարանային գործունեության ընթացքում ինքնուրույնությունը և նախաձեռնողականությունը կարող է զարգանալ ինքնուրույն բակային խաղերի ժամանակ:

Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ ճանաչողական ինքնուրույն գործունեություն ծավալելու և ստեղծագործական ունակությունների զարգացման

⁴ <https://lib.amedu.am/category/56>

վրա ազդում են ինչպես տարերայնորեն և հատուկ նպատակային կազմակերպված, այպես էլ

բնական և սոցիալական գործոններ: Բացառիկ ազդեցություն է ունենում նաև այն միջավայրը, ուր գտնվում է երեխան, և ուր նա իրեն դրսևորում է որպես ազատ, ինքնուրույն անձ՝ համագործակցելով այդ միջավայրի հետ: Այսպիսի գործունեության ծավալման ամենաարդյունավետ միջոցը խաղն է: Բազմաթիվ մանկավարժներ, հոգեբաններ գրել են, խոսել երեխաների խաղային գործունեության անհրաժեշտության մասին: Նրանք բոլորն էլ համարում են, որ խաղի միջոցով երեխային կարելի է և՛ կրթել, և՛ դաստիարակել: Ֆուտբոլը ևս համարվում է աշակերտների մոտ ինքնուրույնություն և ստեղծագործական ունակություններ զարգացնող խաղ , քանի որ աշակերտը խաղադաշտում դառնում է լրիվ ինքնուրույն և կարծես պատրաստ է ստեղծագործել, արարել խաղի ընթացքը և նա ասես դառնում է իրավիճակի տերը:

Նմանօրինակ խաղերի ժամանակ շատ կարևոր է աշակերտների մոտ հետաքրքրություն խթանել տրված գործընթացի հանդեպ:

Ժամանակակից դպրոցում աշակերտը ուսումնական գործընթացում հանդես է գալիս, որպես ուսումնառության սուբյեկտ, համագործակցում է ուսուցչի և դասարանցիների հետ: Սա հենց այն առանձնային-կողմնորոշված ուսումնառության ոճն է, որը հանդիսանում է կրեատիվության զարգացման բարենպաստ գործոն: Հենց այսպիսի միջավայրում մանկավարժը պետք է առաջին հերթին ձգտի բարենպաստ պայմաններ ստեղծել՝ աշակերտների ստեղծագործականության լիարժեք զարգացման համար, քանի որ ստեղծագործականությունը թույլ է տալիս աշակերտին հանդես գալ, որպես ուսման գործընթացի ակտիվ մասնակիցը, իրականացնել սեփական մտահղացումները:

Հիմնվելով իմ մանկավարժական փորձի վրա, կարող եմ հավաստիացնել, որ դպրոցականների մոտ ինքնուրույնության և ստեղծագործականության զարգացմանը մեծապես նպաստում է ընտրության իրավիճակի ստեղծումը դասի ժամանակ, քանի որ հենց ընտրության իրավիճակն է նպաստում որոշակի աստիճանի ազատության ձևավորմանը: Այսինքն, այս պարագայում աշակերտը հնարավորություն է ստանում ինքնուրույն ընտրել այս կամ այն իրավիճակում վարքի առավել հարմար տարբերակը: Մինևույն ժամանակ, կատարելով ընտրություն ամկա տարբերակների միջև, աշակերտը սովորում է նաև պատասխանատվություն կրել իր ընտրության համար,

հետևաբար, նաև ստացված արդյունքի համար: Մանկավարժական գործընթացում կարևոր է, որպեսզի այդ ազատությունը լինի պոզիտիվ, այսինքն ինքնաբավ:

Ինչպես նաև, դպրոցական տարիքում ինքնուրույնության և ստեղծագործականության զարգացումը առավել արդյունավետ է տեղի ունենում, քանի որ երեխաները այս տարիքում առավել հետքերոված են շրջապատող իրականությամբ, պահանջ ունեն ինքնուրույն գործունեության, սակայն միևնույն ժամանակ, մեծի հեղինակությունը դեռևս նշանակալի է երեխայի համար, ինչն օգնում է մանկավարժին ուղղորդել աշակերտի գործունեությունը: Յուրաքանչյուր աշակերտ անհատականություն է, և ինքնուրույնության և ստեղծագործականության դրսևորման աստճանը յուրաքանչյուրի մոտ կարող է տարբեր լինել:

Փորձը ցուց է տալիս, որ կարելի է առանձնացնել մի շարք խնդիրներ, որոնք փոխադարձաբար կապակցված են աշակերտների ստեղծագործականության, ինքնուրույնության զարգացման հետ: Այդ խնդիրներն են.

- ✓ Երեխայի ստեղծագործական ունակությունների և ինքնուրույնության զարգացում:
- ✓ Բանավոր խոսքի զարգացում
- ✓ Ինքնարտահայտվելու կարողության զարգացում
- ✓ Ազատ և անկաշկանդ շփում հասակակիցների և մեծերի հետ
- ✓ Նախաձեռնելու, համախմբված աշխատելու հմտությունների ձեռքբերում
- ✓ Աշխատասրության, պատասխանատվության, ուշադրության դրսևորում
- ✓ Գեղագիտական ճաշակի զարգացում
- ✓ Տեսածի, լսածի վերաբերյալ խոսելու կարողություն
- ✓ Իրավիճակը շտկելու կարողություն
- ✓ Բարդույթներից ազատագրում

Ենթադրվում է, որ ուսումնական գործընթացում աշակերտների ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը խթանելու հիմնական բաղադրիչ գործողություններն են.

- ✓ Խնդրի պլանավորում և բաշխում
- ✓ Համապատասխան նյութերի և դիդակտիկ միջոցների կիրառություն
- ✓ Ստեղծագործելու ազատություն ✓ Խրախուսում և գնահատում
- ✓ Սծալի իրավունքի պահպանում

✓ Չարգանք ընկերոջ կարծիքի նկատմամբ

✓ Համագործակցություն

Ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման նպատակով, ենթադրում եմ, որ աշակերտների մոտ ձևավորվելով որոշակի առումով ազատ արտահայտի սեփական մտքերը և կարծիքները արտահայտելու, բաց քննարկումներին մասնակցելու, ինչպես նաև դրանք ինքնուրույն խթանելու և կազմակերպելու համար, աշակերտները կարողացան բավականաչափ ինքնահաստատվել, ավելի վստահ և ինքնուրույն զգալ դասի ժամանակ և տնային հանձնարարություն կատարելիս: Ծատ կարևոր գործոն է նաև ԼՍՈՒԳՅԻ՝ խրախուսելու և աշակերտին սխալվելու իրավունք վերապահելու մարտավարությունը, որը նա կիրառեց հետազոտական դասերի ընթացքում: Իսկ այս գործոնները ինքնստիքյան բերում են անձի մոտ ստեղծագործական մտքի խթանմանը, առավել ազատ և անկաշկանդ ուսումնական գործընթացի կազմակերպմանը:

Ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը հիմնված են երևակայության, ինտելեկտի, գյուտարարության և ինքնակրթության վրա: Կարելի է առանձնացնել ինքնուրույնության երեք հիմնական բաղադրիչներ.

1. Իրազեկություն՝ գիտելիք, հմտություն, փորձ
2. Ստեղծարար մտածողություն՝ ճկունություն, համառություն որոշում կայադնելիս, կրեատիվ մտածողության մեթոդների կիրառում
3. մոտիվացիա՝ ներքին՝ սեփական հետաքրքրվածությունը խնդրի լուծման ժամանակ, ինքնակատարելագործման ձգտում և գիտելիքների կիրառում, և արտաքին մոտիվացիա՝ նյութական խրախուսում և առաջխաղացում:

Ինքնուրույնության և ստեղծագործական հմտությունների ձևավորման համար վտանգավոր է հին մեթոդների կիրառումը, որոնք թույլ չեն տալիս նոր գաղափարի և դրա իրականացման համար համապատասխան հմտությունների և գիտելիքների դրսևորմանը: Ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը, ինչպես նաև յուրաքանչյուր ընդունակություն, անընդհատ զարգացման կարիք ունեն: Կան մի շարք գործողություններ, որոնց իրականացման դեպքում բարձրանում է աշակերտների՝ ինքնուրույն աշխատելու ցանկությունը՝

✓ Չոգեբանական հատկանիշների վերլուծություն՝

✓ Մտքերի վերարտադրության մեթոդների ուսուցանում

✓ Խմբում աշխատելու կանոնների ուսուցում և դերերի բաշխում

Աշակերտների ինքնուրույնության բարձրացման կարևոր միջոց է մոտիվացիայի բարձրացումը

Այսպիսով, դպրոցում սովորող աշակերտների ինքնուրույնությունը և ստեղծագործ ունակությունները խթանում են մանկավարժական հաջող գործունեությունը, որն իրականացվում է համապատասխան մեթոդների, միջոցների օգնությամբ, կիրառելով նորագույն տեխնոլոգիական միջոցներ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Չենվելով թեմատիկ մանկավարժական գրականության ուսումնասիրության, ինչպես նաև իմ մանկավարժական գործունեության ընթացքում ձեռք բերված փորձի վրա, կարող եմ եզրակացնել, որ դպրոցականների մոտ ինքնուրույնության և ստեղծագործակաունակությունների զարգացման համար կարևոր է, որպեսզի երեխաների համար ստեղծվեն բարենպաստ պայմաններ, որոնց պարագայում նրանք հնարավորություն կունենան ինքնուրույն ձեռք բերել գիտելիքներ, գտնել խնդիրների լուծումներ հաղթահարել ուսումնառության ընթացքում հանդիպած դժվարությունները:

Այն աշակերտները, որոնց մեջ մանկավարժական հաջող գործունեության ընթացքում ձևավորվում են ինքնուրույնության հակումները, որպես կանոն, բավական մեծ հետաքրքրություն են ցուցաբերում ուսման հանդեպ, մոծտապես ձգտում են նոր գիտելիքներ ստանալ, վերլուծություններ և մտահանգումներ կատարել: Այսպիսի աշակերտները ևս կարող են բազմաթիվ սխալներ կատարել իրենց ուսումնառության ընթացքում, սակայն նրանց առավելությունը կայանում է նրանում, որ կատարած սխալներից այս աշակերտները չեն հուսահատվում և փորձում են ուղղել այդ սխալներ:

Աշակերտի մեջ ինքնուրույնության և նախաձեռնողականության զգացումը զուգորդվում է նաև ինքնավերահսկողության և կամային հատկանիշների զարգացմամբ:

Այս համատեքստում կարևոր և առանցքային է նաև մանկավարժի դերը: Նրա խնդիրն է ստեղծել բարենպաստ հոգեբանական մթնոլորտ, որի պարագայում աշակերտները հետաքրքրված և շահագրգռված կլինեն ուսումնական գործընթացով, կձգտեն ակտիվության և նախաձեռնողականության, ինչպես նաև ընդհանուր ինքնուրույնության: Դրա համար մանկավարժը կարող է կիրառել ուսումնական գործունեության կազմակերպման նորագույն մեթոդները, տեղեկատվական տեխնոլոգիաները, աշակերտների հետ աշխատանք կատարելու անհատական և խմբակային ձևեր, ինքնուրույն և ստեղծագործական աշխատանքներ և այլն:

Ես գտնում եմ ,որ ՀՀ- ի ապագայի հիմքը դրվում է դպրոցում ,մանկավարժների կողմից ողջ ուսումնառության գործընթացում և այն ամբողջական և լիարժեք արդյունք կունենա ,եթե ողջ գործընթացը ուղղվի ինքնուրույն, ստեղծագործ և նախաձեռնողականություն ունեցող անհատների ձևավորմամբ:

...Տվեք Ձեր աշակերտների մտքերին ազատության թևեր և ճախրելու համար ապագայի երկինք և նրանք կկերտեն այն Հայրենիքը, որի մասին երագել են մեր պապերը....

ՕԳՏԱԳՈՐԾԿԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. <https://lib.armedu.am/category/56>
2. https://usum.am/load/ashakertneri_inqnowrowyn_gorcowneowtyan_kazmakerpman_dery/128-1-0-3575
3. Կ. Թորոսյան, Կ. Չիբուխչյան, Մ. Մանուկյան, Մեթոդական աշխատանքը դպրոցում, ձեռնարկ, «Չանգակ» հրատարակչություն, 2014 թ.
4. Белоусов А.К. //Психология общения 2015
5. Туник Е.Е Диагностика креативности
6. Ս.Ս Զակրյան// Ֆուտբոլ//Երևան 2009